

Borba

Maribor, 4. maja 1934

Leto II.

Posamezna številka Din 1.50 Velja na mesec po pošti dostavljen Din 6.—
za inozemstvo Din 10.— Uredništvo in uprava: Gregorčičeva ul. 26
Telefon 29-70 " Poštni čekovni račun 15.546 " Izhaja vsak petek " Oglasi po tarifi

Štev. 18

Boljševizem, fašizem in hitlerizem

Jugoslovanski nacionalizem ni kopija tujih oblik,
on je iz naroda za narod izišli pokret

Svetovna vojna, ta največji dogodek svetovne zgodovine je privedla vse človeštvo do temeljnih izprememb iz katerih pa ni jasnega izhoda. Nastal je kaos. Ogrožen je še nadalje obstoj vseh principov, institucij, sistemov in orientacij.

Malo časa je preteklo od svetovne vojne, vendar so danes nasprotja med narodi, razredi, kontinenti in plemeni tolika, kot še nikoli prej. Človeštvo pa ni sposobno rešiti najenostavnejših življenjskih problemov narodov, ne najde poti, da zaposli nekoliko deset milijonov delavstva, da pribori človeku dostojno življenje nekoliko sto milijonov kmetom.

Evropa je bila glavno pozorišče,

Zato so se tudi v Evropi posledice vojne manifestirale v najradikalnejši in in najakutnejši obliki. Vsa Evropa, od Moskve pa do Madrida se nahaja že dober decenij stalno v večnem preosnavljanju in iskanju novih družabnih in državnih oblik.

Težki in usodni dnevi, ki jih preživlja Evropa in ves svet nas postavljajo pred vprašanje, če je sploh možen normalen izhod iz tega kaosa naših dni, ali pa se ponovno nahajamo pred nevarnostjo novih, težkih politično-socialnih spopadov in pertuberacij.

Zato je prav, da se danes nekoliko ozremo po vseh onih pojavih, ki skušajo drug drugega uničiti in preplaviti svet s svojo ideologijo. Če bomo sicer površno analizirali vseh treh bojujočih se ideologij: komunizma, fašizma in hitlerizma združili v sintezo, bo slika jasna. Videli bomo, da niti ena teh najmočnejših politično-socialnih struj ne more prinesiti Evropi in vsemu človeštvu odrešenja. Marksizem smo pustili ob strani, ker je to bolj pojav kratko prehodnega značaja povezan z boljševizmom in že po svoji ideologiji ne more prispevati k temeljiti reformni sedanosti.

Komunizem

Komunizem idejno bazira na filozofsko-znanstveni paradoksnih zablodi. Zgodovinski materializem vodi vse nehanje človeštva k večni borbi za materialne dobrine. Smisel progressa je v tem, da se kapitalistično formo gospodarstva transformira v komunistično formo — in že bodo rešeni vsi problemi tega sveta.

Na tej laži-znanstveni in simplificirani teoriji sloni ekstremni komunistični eksperiment ustvarjanja nove družbe. Komunisti hočejo programatsko in sistematsko ustvariti iz prirode tovarno, iz človeka stroj a iz kompliciranega družabnega organizma pa enostaven gospodarski mehanizem. Ruska autarkija jim služi kot ob jekt za eksperimentalno dognavanje pravilnosti marksizma in lenjinizma, da bi nato po ruskem vzorcu lahko reorganiziral ves svet.

Danes nam je vsem jasno, da rdeči eksperiment ni uspel in da je boljševiški režim v vseh svojih osnovah, ki si jih je po-

stavil, povsem zatajil. V Rusiji kapitalizem ni anuliran, privatna last ni uničena, onemogočeno ni ustvarjanje privilegiranih vladajočih slojev, postavljen ni življenjski standart delovnega ljudstva, izzvana ni svetovna revolucija itd.

Boljševiški režim ni uresničil svojega programa iz razloga, ker je boljševiška doktrina absurdna in neustvarljiva, ker se protivi vsem osnovnim pravicam človeške narave in vsem osnovnim zakonom človeške družbe. Vse ono, kar je boljševizem ustvaril pozitivnega, ni njegova zasluga, niti ni to dokaz pravilnosti njegove doktrine, nego je to izraz življenjske moči ruskega naroda in bogastva ruske zemlje, ki se lahko manifestira v katerikoli obliki in brez ozira na sistem vladanja. Boljševizem je lokalni, etimerni pojav, zabloda države, ki je v svetovni kataklizmi izgubila ravnotežje. Carizem v Rusiji je padel, ne bo dolgo ko bo padel tudi boljševizem, ker življenje se ne da povezati z nikakimi fikcijami in tiranijami. Internacionalni socializem doživlja polome, nad njim pa triumfira fašistični nacionalni socializem.

Sovjeti so prisiljeni sklepati kompromise s kapitalističnimi državami, prisiljeni so da vodijo svojo zunanjo politiko na osnovi nacionalizma, a ne na bazi internacionalnega - revolucionarnega socializma. Danes je jasno, da se elementarne prirodne sile ne dajo zadušiti z nikakimi doktrinami, da prirodni proces nacionalizacije Rusije ne more preprečiti še tako radikalna diktatura rdečega režima.

Fašizem

Fašizem je življenjsko delo Mussolinija. Kakor je Mussolinijevo življenje polno nenadnih skokov, a njegova osebnost polna kontradikcij, tako je tudi fašizem v svojem razvoju napravil velike skoke in neprestano prihajal v protislovja s seboj. Fašizem je v stvari mussolinizem in tajnost fašizma nam je na najboljši način odkril Mussolini sam:

»Dovoljujemo si luksuz da v sebi sumiramo in izmirimo vse antiteze in da gremo preko vseh antitez. Mi smo lahko isto časa aristokratski in demokratski, konzervativni in progresivni, reakcionarni in revolucionarni, legalitarni in ilegalitarni — vse glede na potrebe časa in ambicij, z eno besedo, hočemo biti zgodovina v kateri živimo in katero gradimo.«

V osebi Mussolinija je fašizem monstruozna sinteza cazarizma, makjavelizma, marksizma, sorelizma in ničeanizma. Jedro fašistične doktrine je glorifikacija principa sile in nasilja, brutalne volje do moči, brezskrupoloznega aktivizma in elementarne dinamike, s smotrom prevzemanja in izvrševanja oblasti.

Mussolini je stalno menjaval svoja načela, metode in orientacije — ali nikoli ni menjal svojega vehementnega temperamenta, svoje mentalitete, svoje osebnosti. Mussolini se je brez vsega izneveril prijateljem in principom, ali nikoli se ni izne-

veril sebi. Preko vseh metamorfoz je on vedno ostal. On ki veruje samo v sebe! Mussolinijeva politična alternativa se glasi: ali ekspanzija, ali pa eksplozija. Fašizem pomenja negacijo pacifizma, pomenja dresuro in teror, a v svoji zunanji politiki antievropski imperializem na bazi militarizma.

A že danes lahko z gotovostjo trdimo: poslednji dogodki na Balkanu, Mala antanta in Poljska, kakor tudi povsem nova orientacija Rusije, pomenjajo zlom italijanskega imperializma. In Mussolinijev sen o obnovi rimskega imperializma bo ostal res samo sen.

Hitlerizem

Problem Nemčije je bil glavni problem Evrope pred in med vojno in je ostal tudi po vojni in bo ostal vse dotlej, dokler bo Nemčija in Evropa. To je v stvari problem vitalnosti, ekspanzivnosti in mentalitete germanske rase, katerega ne more rešiti dnevna politika. Nemški narod po vojnem debaklu, inflaciji, krizi, gladu, brezposelnosti itd. se ponaša s »tretjim cesarstvom«. Strašna vojna in povojna lekacija ni streljala Nemčije, a to pomeni, da je Nemčija nepoboljšljiva in neozdravljiva in da bo ostala stalna nevarnost vsej Evropi.

Povojni razvoj političnih prilik v Nemčiji jasno kaže, da nemški narod v ogromni večini odklanja obstoječi red v Evropi

Današnja mladina in njena vzgoja

V zadnji številki »Borbe« smo v uvodnem članku razmotrivali o vzrokih bega mladine iz nacionalnih vrst. Prevažno je to vprašanje in progloboko sega v naše narodno telo, da bi mogli brezbrizno mimo njega. Bodi nam torej dovoljeno, da izrazimo v naslednjih izvajanjih nekaj svojih misli, zadevajajočih razmišljanje o tem, za današnje čase tako perečem problemu.

Ne oporekamo, da bi ono izkoriščanje »profesorske svobode« o nacionalni hladnosti, otopelosti in marsičem drugim, naše mladine, češče ne bila resnica. Ni pa točno, da bi tičal v tem edini in glavni vzrok. Predvsem moramo podčrtati, da se o pojmu nacionalnosti čestokrat varamo in zamenjujemo njeno pravo vsebino z zunanji izrazom, ki mu je nestrpni človek vedno bolj vdan in podrejen. Besede... besede... Je res, da grade in ustvarjajo tudi besede, a to le takrat, ko čutimo, da vro iz dna duše in je v njih toploti močna volja, želja in plemenito stremiljenje. Kdo zna to bolje pogoditi, čutiti in doumeti od mladostnika? Ali je danes tako? Pretežno moramo to zanikati. Zato je v besedah toliko praznine,

in da je osnovni smisel hitlerizma in vse sedanje nemške politike: revanža!

Hitlerjeva Nemčija ne priznava niti vojne krivde, niti poraza, nego zahteva za sebe tako pozicijo v svetu, kakor da sploh ne bi bilo vojne oz. kakor da je v vojni zmagala Nemčija. Nemčija je že drugič odigrala vlogo »revolucije«. No, v Nemčiji vlada še vedno sistem, ki je pripomogel do svetovne vojne. Ni pa primarne važnosti ali je ta sistem maskiran z internacionalnim ali nacionalnim socializmom. Evropa pa ne sme dopustiti, da Germanija drugič odigra krvavo vojno tragedijo.

Trije eksperimenti

Vojni zlom cesarske Rusije je omogočil boljševiški eksperiment. Dekadencija italijanske demokracije je omogočila eksperiment fašizma, poraz carske Nemčije in socialne demokracije je omogočil hitlerizem. Vsi trije eksperimenti slone na porazih. Ti eksperimenti se vrše v državah, v katerih je vojna porušila avtoriteto države in v katerih demokracije sploh nikoli ni bilo, ali pa je to bila samo lažna demokracija.

To so eksperimenti diktatorsko-totalitarnih režimov. So to eksperimenti, organsko povezani z državami v katerih se vrše, in z osebami, ki so njih nosilci. Zato je pogrešno, skušati take eksperimente imitirati in jih presajevati na tuja tla, ki nimajo pogojev za uspeh eksperimenta.

Jugoslovanski nacionalizem ne imitira teh eksperimentov, ker absolutno ne odgovarjajo njegovi vsebini. Naš nacionalizem ni kopija tujih oblik. Zmagoslavna jugoslovanska revolucija je ustvarila jugoslovansko državo in Jugoslaviji se lahko dajo samo take politično-socialne oblike, ki bodo v polni meri odgovarjale duhu, značaju in mentaliteti našega naroda, strukturi in potrebam naše družbe, geneti in misliji naše države.

Mladina ima fin, nepokvarjen pojm in zna natančno ločiti zrnje od lulike. Tudi je današnja mladina dovolj zrela, da more dan na dan globlje razumevati, da ne obstoja življenje iz faniar, marveč iz dejstev, ona vidi, da prav isti, ki od nje nekaj zahtevajo, vsega tega nimajo, da ne razumejo njenih sanj in zamislov, njenih hrepenenj in njenih idealov. In še nekaj drugega vidi naša mladina kar ji stre sa dušo: votli svet si prisvaja monopol nad materialnimi dobrinami nad nacionalnostjo, državotvornostjo itd. Pod težo socialnih krivic zre v ta svet, primerja, sodi, obsoja, obsodi in se umika. V to prvo rano globokega razočaranja se naseli sovraštvo, ki kriči in kliče po pravici in resnici. Ne smemo namreč prezreti resnice, da sta ti etični dobrini v mladini zelo živi, dočim sta v starejših po razgibanem življenju, že davno otopeli, ohromeli. Zaman sanja današnja mladina o ljubezni, o pravici, o človečanstvu, o veličini svojega naroda, ki je razdvojen... zato se današnja mladina osupla, razočarana, gojufana, umika...

Kaj vidi še današnja mladina? Vse čisti in molli nekega abstraktnega, od nje

strašno obsovanega malika, ki ga proklinjata njen pretežno siromašni dom in človek s ceste. Zlobo vidi okrog sebe. V protislovje zre in v krinke, v strah, v zbeganost, v jok in bolešt...

Njeno sovraštvo je usmerjeno predvsem tja, kjer zre izvor svojega razočaranja. Sita praznih fraz in olepšanic zahrepeni po dejanjih, ki naj bi zlomila močne lakti. To je novi rod dejstev, rod novih stvarstev. Denimo roke na svoje srce in vprašajmo se, če je v tem pojavu znamenje našega narodnega življenja ali smrti? Ali bi bilo boljše, če bi predstavljala naša mladina letargijo in apatijo — živega mrtveca...?

Srednješolska nacionalna vzgoja! Kako lahko nas premoti njena namišljena mogočnost! Kdo od stvarnih poznavalcev pa mora trditi, da je ta vzgoja res prvenstvena?! Če bi bilo to res, potem bi morali zanikati prvenstvo naravnega zakona, ki pravi, da je prvi dom, za njim okolje, ki v njem mladina živi, nato šole

šola in njena vzgoja. Pa pogledimo malo v naše domove, zlasti v one delavskih in še posebej odpadniških družin! To poglavje je bilo že večkrat na javnem krožniku. In javno življenje? Koliko dobrega nudi mladini? Tudi to je poglavje zase. Na vse to pa moramo zabeležiti nepobitno resnico, da so naše srednje šole le kovačnice mrtve znanosti, ki je že sama po sebi ovira resnične nacionalne vzgoje.

Kljub temu naj podčrtamo, da ni naša mladina tako anacionalna kot jo nekateri slikajo. Krivično ji pripisujemo madeže, ker je s svojo služnostjo odpovedala in se na njeno mesto pomika njen stopnjevani odpor. Če ne more in noče vzporedno s pretežno že okostenelimi težnjami in si kreše svoja pota, čeprav še ne jasnih smotrov, je vzrok v splošni boleznidanašnje dobe. Bodimo uverjeni, da ne bo mladina nikdar zatajila svojega lastnega doma, njegovih dobrin in svojstva. V ta namen pa moramo preobraziti splošne razmere in našo otrplo in otopelo duševnost.

Milijonska podjetja

Takozvani pridobitni krogi očitajo našemu združništvu milijonske dobičke in milijonska premoženja, ki so jih dobila poklonjena od države potom 1% odtegljaja pri državnih dobavah od leta 1921 do 1926. Tega denarja je res bilo v 10 letih skupno 73.000.000 Din, za celo državo in za par stotisoč uradnikov. To je ca 1000 Din na člana v nabavljajnih združenjih, in če prištejemo še Kreditne zadruge, je to ca 700 Din na sedanega člana v Savezu Nab.zadrag.

Kakšne plače smo dobivali v letih 1919 do 1927?? Državnega uradnika niso niti povohali na družabnih večerih, za dame je bila to slaba »partija«. Takrat je cvetela trgovina, kavarne in bari so bili polni — pridobitnikov.

Kakšne plače dobiva danes delavec pri železnici? 400 do 600 Din, pa tudi manj, dobe mesečno netto plače! Ali vedo pridobitni krogi, kaj to pomeni? 500 Din mesečno za 5 člansko družino za stanovanje, za obleko, za kurjavo in za hrano...? Ali se da kaj pri teh delavcih, ki umirajo pri živem telesu, ko hirajo njih otroci, ali se da pri teh še »pridobivati«?

Če je dala država na razpolago za državnega nameščenca v 10 letih po ca 300 Din na enega (če bi bili vsi člani zadrug) ali če je sedaj po 700 Din na včlanjenega nameščenca — to je zelo malo tako malo, da ni treba vpiti o milijonskih podjetjih in milijonih, ki jim jih je dala država na razpolago. Toda to ni niti za oči. Če bi nas plačevali, kakor bi se moralo, kakor se je plačevalo privatne nameščence v dobi konjunktura, ne 10 krat, temveč 50 do 60 krat bi država več izdala kot je izdala s to potezo, da je v najhujši dobi državnega gospodarstva in najboljši dobi privatne konjunktura vrgla med drž. nameščence zakon o Nab. združenjih, da se malo zamotijo in usmerijo drugam...

In sedanji milijonski dobički? Kje so? V neki številki »Trgovskega lista« se lani vehementno napada na prvi strani milijonske dobičke neke zadruge. Ponižno pa se omenja na tretji strani istega lista, da nekako ni prav, da bi imel cementni kartel v Splitu dobička na leto 400 milijonov dinarjev...

V železničarski zadrugi so si člani nabrali med letom potom svoje prodajne politike pribijanja cen, po 500 Din na člana, pa že kličejo državo na pomoč — češ, če si ne znaš pomagati, če so blagajne prazne — pogledj, tu so milijonarji, stegni roko in kriza bo rešena. Kjer pa je kakih 100 delničarjev, in pride na enega samega delničarja po cele štiri milijone dobička na leto, tem inozemskim delničarjem se pa vse oprošča.

7800 članov prištedi na leto 4.000.000 Din, par inozemskih delničarjev prištedi s par potezami na račun naših državljanov, ki morajo plačevati cement dražje kot koruzo. Na te milijone se seveda ne more ščuvati državo naj jih pobere, ker gredo v inozemstvo, morda za onimi, ki so jih tudi nekateri naši pridobitni krogi dirgiral...

Tovarna sladkorja v Velikem Bečkereku je izkazala nedavno tega v svoji bilanci 53.000.000 Din rezerve za »suzbijanje konkurence«. Že niso znali drugam in drugače knjižiti svojih velikanskih za-

služkov, kar niso denarja izvedli iz države. Ali ste jih kedaj tako strupeno napadali kakor naše reveže železničarje?

Vas bodejo milijoni, ki so si jih prištedili državni nameščenci vsega skupaj v celi državi niti 24 milijonov dinarjev... Koliko je bilo avtomobilov odjavljenih, kar je izšel novi zakon, na podlagi katerega naj bi se obdavčevalo one trgovce, ki imajo avtomobile? Če bi vzeli samo kapital, ki je investiran v teh avtomobilih, katere so sedaj odjavili kot nepotrebne, je tega kapitala nekaj. Nekaj milijonov Din je bilo po nepotrebnem investiranih za kar se je poslabšala naša plačilna bilanca.

Koliko je investiranega v nepotrebnih trgovskih poslopih, kdo vodi o tem točno statistiko? Kaj nas briga, koliko znaša vrednost privatnih hiš, inventarja luksuznih naprav, ki jih imajo pridobitni krogi? Pa če bi sešteli ves ta denar, ki je bil precej po nepotrebnem investiran, nekaj bi se poznalo! S tem bi že lahko sezidali par cementnih tovarn ali sladkornih tovarn, nekaj tekstilnih tovarn z domačim kapitalom. Itd, itd. Tako računajo Rusi, ki uvažajo stroje za ceno največjega pomanjkanja in omejitve, samo da se osamosvoje od tujega kapitala, odnosno od tuje industrije!

Biti moramo ljudje, biti moramo pravični ter razumeti položaj trgovca. Trgovci so zašli danes v težak položaj. Ne da se jih preko noči spraviti s sveta. To je tako dejstvo, kakor naselbina rudarjev v Trbovljah ali pa posadka Čeljuskina v Sibiriji.

Trgovci so zašli med dva kamna. Na eni strani jih tirjajo denarni zavodi za plačila, kar so jim nekaj posodili. Na drugi strani pa ne morejo oni podobno tirjati kmeta, ker je kmet zaščiten, pa mu ni treba plačevati dolgov. Državni fiskus postaja od dne do dne bolj rigorozen in je čisto naravno, da se vsak brani in oteplje, predno gre s svoje sedanje pozicije. Brani se trgovec in jadicuje ker ne more več dajati ženi za gospodinjstvo mesečno po 9000 Din in mora sam prihajati že ob 11. uri zvečer. In se huduje nad združenimi in brani se oni mali branjevec, ki ne skupi celi mesec toliko, da bi plačal lokal in luč.

Nekateri so res v obupnem položaju, brez izgleda na boljše čase, drugi jadicujejo več kot je potrebno za današnje težke čase, ko ni denarja in ga ni.

Z napadi na zadruge pa si ne pomagajo dosti in dočakali bodo nekaj povsem drugega, kar so hoteli. Vemo, da imajo zelo slabe informacije, da si nekaj predstavljajo, česar ni.

Prišlo pa bo jutri, čez toliko in toliko let. In če ne drugega ruski dumping v industriji, v žitu. Tam se ustvarja ogromna gospodárska mašina, ki bo začela delovati in katere vpliv bomo morda čutili že čez 5, 10 ali 15 let. Ne mi, pridobitni krogi jo bodo čutili, ki so napačno investirali, zabavljali čez zadruge, delali vsak za sebe, mesto da bi žrtvovali malo več za skupnost. Ali bo ta mašina komunistična, ali se bo pokazala v pravi barvi, kot je to očrtal Ford v knjigi »Der internationale Jude«, to bomo videli!

Na mejo!...

Na nedeljskem občnem zboru mariborske Zveze kulturnih društev je bila pri slučajnostih iznešena zahteva našega podeželja, da naj pride do čim tesnejših stikov med podeželjem in našo inteligenco v mestu. Posebna pozornost pa bi naj še bila posvečena našim obmejnim krajev. Mi smo že lani pokrenili akcijo, naj bi bilo naše narodno-obrambno delo usmerjeno predvsem na mejo. Sedaj pa so kulturni in nacionalni delavci naših obmejnih krajev sami prišli s prošnjo, naj jim posvete Mariborčani, predvsem inteligenca malo več pažnje. Kulturni in nacionalni delavci se čutijo zelo osamljene, njih delovanje ne najde nikjer umevanja in priznanja in ni čudno, če postanejo po brezplodnem trudu — pesimisti. Mi meščani pa kaj radi zabavljamo čez nezavednost našega obmejnega prebivalstva. Pri tem niti malo ne pomišlamo, da smo vsega krivi predvsem mi sami, ki puščamo popolnoma v nemar naše obmejne kraje.

Problem zase tvori naša meja na Kobanskem. Prebivalstvo teh obmejnih krajev je zelo revno in navezano zgolj na skromne produkte zemlje in gozda. Kriza v lesni industriji pa je zardala prebivalstvu tak udarec, da je prebivalstvo tik pred popolnim ohupom in apatijo, ki lahko postane usodna za te kraje. Materialno do skrajnosti obubožan človek pač ne more imeti več nikakega smisla za vsako čuvstvanje, svojo udanost bo izrekel onemu, ki mu bo nudil ugodnejšo življenjsko možnost. Mi se tega premalo zavedamo! V polni meri pa se tega zavedajo naši sosede, ki ne samo, da skrbje za svoje obmejne kraje in prebivalstvo, oni povsem prenišljeno sprevljajo s tem v dvome in izkušnjava tudi naše obmejno ljudstvo. Kam lahko vodi to, bo vsakemu jasno!

Ponavljamo, da je naše obmejno ljudstvo na Kobanskem obubožano do skrajnosti. Tem ljudem je treba nuditi v katerikoli obliki boljše življenjsko možnost, če hočemo, da bo to ljudstvo dober čuvar naše meje! Poklicane so za to predvsem oblasti. Tujsko-prometna zveza pa naj ukrene vse, da bodo ti naravno krasni kraji prišli v poštev v pogledu tujskega prometa vsaj v taki meri, kot konkurenčno Pohorje. Ljudem se mora nuditi nov vir zaslužka! Za vzgled si lahko vzamemo Avstrijce, ki

so s spretno propagando napravili svoje obmejne kraje za najpriljubnejše izletne točke, avstrijska vlada pa na vse mogoče načine skrbi za svoje obmejno ozemlje.

Poleg materialnih neprilic, pa so tu še druge. Dobra volja učiteljev — idealistov je premajhna, da bi iz nič nekaj ustvarila. Predvsem je tu pomanjkanje učbenih šolskih zgradb, ki bi lahko bile torišče obmejne ljudske prosvete. Tako pa se tlačijo otroci po tesnih prostorih. Veliko pa je tudi pomanjkanje učitelstva, ker le z zadostnim številom teh, bi bila v polni meri izvršljiva misija našega učiteljstva. Sedaj so primeri, ko se en sam učitelj ubija z deco od zore do mraka. Če se tak učitelj udejstvuje potem še izvenšolsko, je to brezprimeren idealizem! — Ob priliki občnih zborov Ciril-Methodove družbe smo slišali o dobro upravljeni dokaj ogromni gotovini te družbe. Kaj nam to pomaga, ko pa je to mrtev kapital! Hvaležnejše in rentabilnejše bi bilo, če bi bil ta denar vložen v nekaj obmejnih šolskih zgradbah. V tem pravcu bo morala tudi CMD ukreniti vse potrebno.

Uvodoma smo že omenili, da so naši obmejni kulturni in nacionalni delavci z ljudstvom vred prepuščeni sami sebi. Zato danes apeliramo na vse, ki čutijo kolkaj nacionalno in na vse one, ki bi se morali zavedati izrednega pomena položaja naših obmejnih krajev. Zadnji čas je, da se zavzamemo za te obmejne kraje, da si pridobimo naklonjenost in zaupanje obmejnega prebivalstva in da priskočimo na pomoč idealnim obmejnim kulturnim in nacionalnim delavcem!

Tu so poklicane oblasti, Tujsko-prometna zveza, CMD, Jugosl. Matica in Narodna odbrana. — Vsa ostala nacionalna društva pa naj podprejo obmejne kraje s tem, da organizirajo mogočne pohode na mejo! Pojdimo med naše ljudi na mejo, dokažimo jim, da smo z njimi eno! V tem smislu naj organizirajo svoje izlete na mejo vse naše šole, vsa sokolska društva in ostale nacionalne organizacije. — To zaslužijo še ne dovolj poznane krasote teh krajev, to zasluži naše dobro, ubožano obmejno prebivalstvo.

Torej: na mejo!

Sv. Križ nad Mariborom

VEČ POZORNOSTI ZA NAŠE MEJNIKE NA KOZJAKU!

Prav zelo se čudimo tujsko-prometni reklami, ki popolnoma zanemarija važne obmejne postojanke pod pretevo, da za turiste ni tistih ugodnosti, kakor jih nudijo Pohorje. — Vzpon do Sv. Križa, ki leži 582 m nad morjem je mogoč iz Maribora po prijetni turji preko Sv. Urbana v dveh urah. Sv. Križ je oddaljen od državnih mejnikov 35 minut. Prebivalci so zavedni Slovenci. Žal pa poseča Sv. Križ le malo naših ljudi, nasprotno pa mnogo avstrijskih turistov. — Drugi vzpon na Sv. Križ je od Bresternice (kamor vozi tudi mestni avtobus), čez Šoberjev dvor in Tajzlov vrh. Ta udobna pot, polna romantičnih krasot med goteskami, žagami in mlini pa traja celo uro! Kdor ljubi udobnost, pa ima za povratek tudi avtobusne zveze od Kun-

gote ali Sv. Jurija. — Naša narodno-obrambna društva, ki jih imamo celo vrsto pod različnimi imeni, nas pozabljajo. Oprostite nam ta dobrohotni očitek, kajti mi »hribovci«, ki smo tu živi mejniki in ki smo in ki ostanemo taki dokler se bo pretekala po naših žilah kri naših očetov, želimo videti strumne člane »Meje«, nadalje »Narodne odbrane«, »Ciril-Methodove družbe« itd., ter naše strumno dijaštvo. To je želja nas hribovcev!

Na praznik Vnebohoda, to je 10. maja, imamo tukaj cerkveno proščenje. Je to najlepša prilika, da stopite v stik z našim dobrim ljudstvom, ki je živa meja na braniku domovine. Organizirajte na ta dan izlete k nam. Da pripravimo vse potrebno, javite svoj poset šolskemu upravitelju pri Sv. Križu, tov. Hlebcu. Pridite, mi vas pričakujemo!

Prvič se nahaja v zgodovini Maribora, da izide »Veliki adresar za mesto Maribor in širšo okolico« z okoli 50.000 adresami. Nobeden Mariborčan, nobena tvrdka ne sme manjkati, zato se požurite z naročili in informacijami pri Tiskovni založbi r. z. z. o. z. v Mariboru, Gregorčičeva ulica št. 26, telefon 29-70.

Širite „BORBO“!

Ramo ob rami v boj za socialno pravičnost!

**V složnih nacionalnih organizacijah
je moč in rešitev perečih problemov,
ki zadevajo delavca in nameščenca**

Prva leta po svetovni vojni je naše delavstvo in nameščerstvo pozabilo na svoje potrebe in zahteve. V prevelikem veselju nad zlato svobodo in v navdušenju je pozabilo na dejstvo, da so tudi tisti, ki so se z delavstvom in nameščerstvom veselili nad osvobojenjem, spletili bič za delavca in nameščenca. Med delovnim ljudstvom in onimi je bila samo ta razlika, da je ljudstvo odkritosrčno pozdravljalo rojstvo svobodne države, dočim so oni drugi s tem ljudstvom vred vzklikali novi državi samo iz razloga, da bi delovno ljudstvo preslepili in prevarili. In tako moramo danes po 15 letih osvobojenja in zedinjenja na žalost konstatirati, da so ljudski paraziti v tem času spletili bič, ki tepe delovni narod še huje in vedno huje.

Paraziti naroda so delovnemu ljudstvu kazali sladko obličje, da bi ga odvrnili od njegovih organizacij. Dobro so računali, da organiziranega delavstva in nameščerstva ni lahko izkorističiti in da je bil prav takrat najprimernejši čas, da se preslepiti ga z mamljivimi gesli. Če je kdo poskušal v tistih časih organizirati delavstvo, je dobil odgovor, češ, da organizacije niso potrebne, ker delodajalci, ki so bili polni narodnega navdušenja, skrbje za delavstvo, da je dobro plačano. Bil so celo taki, ki so zatrjevali, da je med delodajalci in delavstvom »bratstvo«. Da pa so ti ljudski izkoriščevalci še bolj privabili delavstvo v svoje suženjske okove, so spretno podžigali in netili razdor med uradništvom in delavstvom. Ko se je delavstvo prepričalo in občutilo na lastni koži krivice, je zahtevalo svoje pravice, uradništvo pa je stalo ob strani kakor, da se ga to ne tiče.

In danes? Delavci kakor nameščenci so izročeni na milost in nemilost raznim izkoriščevalcem tuje krvi. Znanj so primeri, ko zasluži delavec na teden 100 Din in še manj, ko zasluži uradnik 500 Din na mesec in še manj. Ni čuda torej, če se teh ljudi, če se našega delovnega ljudstva, ki je steher države, loteva obup, če naše delovno ljudstvo propada in s strahom gleda v bodoče dni. In tisti, ki danes s prstom kažejo na te nesrečneže, na to ubogo delavsko ljudstvo, so krivi, oni so povzročitelji vsega nepobitnega gorja, malodušja in obupa.

Odpomoč vsemu temu pa je zakopana samo v složnih organizacijah posameznih stanov našega naroda. Zato je nujna dolžnost in potreba vsega delavstva in nameščerstva, da se v teh težkih časih trdo oklene svojih organizacij in da gre skupno, ramo ob rami v boj za svoje interese, za socialno pravičnost. Minili so časi, ko je gledal uradnik postrani delavca, ko je bil kmet manj vreden član človeške družbe. Take razlike danes med posameznimi stanovni ni več. Dolžnost stanovskih organizacij pa je, da vodijo boj za pravice pošteno in odkrito. Organizacije ne smejo misliti, da je že vse storjeno, če poberejo ob prvem v mesecu članarino. Delovati morajo v pravem pomenu besede in iskati sredstev in načinov, da se prepereči vsako izkoriščanje delovnega ljudstva. Stanovske organizacije morajo ob vsaki priliki zahtevati izboljšanje sedanjih socialnih razmer in ne smejo niti za trenutek pustiti iz vida raznih socialnih zakonov, v katerih je zapopadena pravična rešitev vseh današnjih socialnih problemov.

Delavstvo se že v polni meri zaveda, da mu je organizacija nujno potrebna. Tudi vrste organiziranih nameščencev se množe. Je pa med delavstvom mnogo takih, ki ne verujejo več v moč organizirane sile. Naglašajo, da so bili leta in leta organizirani, in da so plačali že leta stotake za članarino strokovnim organizacijam, ki pa niso dosegle ničesar

za izboljšanje. In res je na tem veliko bridke resnice, ker je bilo delavstvo že od vsega početka v veliki večini včlanjeno v marksističnih ali takozvanih internacionalnih organizacijah. Voditelji teh organizacij, ki jim nekateri pravijo tudi rdeče organizacije, so pridigovali leta in leta o zmagi delovnega razreda. Krmili so jih z bajkami o zrušitvi kapitala. Razlagali so delavstvu po svoje Marxov nauk. In če je kedaj prišel čas boja za pravice delovnega ljudstva, so se glasni marksistični voditelji skrili v zatišje in popolnoma utihnili. Zgodovina pozna primere, ko so taki voditelji segli po orožju in ubijali delovno ljudstvo, ki se je borilo za svoje pravice.

Popolnoma razumljivo je, da v teh marksističnih organizacijah delavstvo ni moglo doseči svojih pravic. Marksizem absolutno odreja vsakemu nacionalizmu veljavo in povsod naglašja samo internacionalni moment, ki pa se, kakor je znano, izživlja v germanskem šovinizmu, ker je marksizem germansko-kapitalističen otrok. Naši marksisti sicer dan na dan vpijejo, da je delavstvo po ne-

kode podleglo terorju, ne povedo pa, da so bili prav marksisti tisti, ki so terorizirali delovno ljudstvo, dokler so imeli moč v svojih rokah. Naše delavstvo vse to uvideva in spametovano obrača hrbet njihovim vrstam. Ne veruje več frazam druge internacionale, ker je prepričano, da bo izvojevalo svoje pravice le tedaj, če se bo zboljšal njegov položaj v lastni domovini. Pričakovati pomoči od zunaj je iluzorno, ker je povsod mnogo slabše kakor doma.

Če pa bo hotelo delavstvo doseči svoje pravice, jih bo doseglo edino le v nacionalnih organizacijah. Prav tako pa bo tudi naše nameščerstvo izvojevalo zboljšanje svojega položaja, če bo šlo v boj ramo ob rami z nacionalnim duhom prežetim delavstvom. Zboljšanje socialnega položaja vsega delovnega ljudstva bo dosegel le tisti, ki svojo domovino ceni in spoštuje in, ki mu je krvni sobrat prvi in najbližji. Zboljšanja pa ne bodo dosegli nikdar hlapci tujcev in tisti, ki dajejo prednost vsemu tujemu, in ki odklanjajo in sovražijo vse, kar je domačega.

Gospodarska ohromelost

**Na eni strani zlate gore,
na drugi strani pomanjkanje**

Med vojno je bilo denarja kot peska in vsak pobalin je razpolagal s stotaki. Ta »raj« je trajal, seveda vedno bolj v skrčenem obsegu, tja do 1. 1925., ko se je pričelo nad njim mračiti in po 1. 1929. pa naglo temniti.

Denar se je odtekel kar čez noč.

Kakor si moremo v suši nekaj časa pomagati z rahljanjem zemlje, a končno to odpove, takó je bilo s pomožnim papirnati denarjem med vojno. Sile razmer ali boljše pomanjkanje in končno gladi ni mogla pregnati še tako visoka skladišnica novih bankovcev, in ko je razvrednotenje denarja — saj ga je bilo za isto stvar treba 10, 20 krat več kot pred vojno — poplaval celó najbolj siromašne kočje, takrat je odpovedalo in se je navidezna moč sesedla. Danes, ko stojimo od takratnega stanja v primerni razdalji, moremo ugotoviti le eno dobroto denarja: Vsa njegova trenutna dobrota je bila ta, da je bila sposobna kriti obveznosti (dolg) malega človeka. Da je to res, so še žive priče oni dnevi (leta) po zaključju vojne, ko je tako nalanko in neopazeno spolzel denar iz naših nerodnih in naivnih rok; — nerodnih zató, ker naša narava ni za ta način gospodarstva, naivni pa, ker smo smatrali denar za polnovreden in takratno stanje (obilico denarja) za naravno.

Danes vemo in občutimo, kako zelo smo se varali; kot ni bila iz nas in za nas vojna, tako ni bil iz nas in za nas denar.

Kam pa je izginil?

Delavec ga nima, kmet ga skoraj več ne pozna, uradnik je tudi podoben »Friederiku s praznim žepom«.

A to ni še tako zlo. Denar je odtekel in pustil za seboj težko oporoko pasivnega premoženja ali z drugo besedo — dolg.

Komur ni znan njegov namen, je to uganka; če pa to vemo — in na naša dosedanja izvajanja o rojstvu in poslanstvu denarja moramo to vedeti —, moremo si biti na jasnem. — V kapitalistične žepe je spolzel — tja, kjer je njegovo rojstvo. Nekje se je zbiral in nabral v grmade. A bolj kot se je njegov kup večal, bolj bežen in plašen je postajal ta brezdomec, oziroma njegov lastnik.

Edino tako si moremo razlagati oni velikanski kup denarja v Švici, onih 900

milijard, ki predstavljajo okroglo vrednost našega narodnega premoženja. Znesli so ga na »sigurna« švicarska tla z vseh mogočih evropskih kantonov prav oni veliki in težki, ki se, mimogredé omenjeno, tako radi trkajo na svojo domovino in ga ji ne zaupajo; še manj pa ga zaupajo onim, ki so jih ga nakupičili, — delovnim rokam. Ali ni v tem nezaupanju tudi strah?

A koliko je še takih tresorjev! Mi pa hromimo na pomanjkanju kapitala, mi in drugi. Tudi pri nas je mnogo take strjene krvi in imajo tuji tresorji svoje bohotne veje. Posebno ugodna tla ima industrija. Lep dokaz za to je sledeči primer: Neko naše — reci tuje — rudniško podjetje je menda že razdelilo med svoje delničarje kot letni dobiček vsoto, ki presega nabavno vrednost delnic, torej nad 100%. Za vsakih 100, 1000, 10.000 Din itd. dobi delničar nad 100, 100, 1000, 10.000 Din dividende. Pa primerjajmo, kako gre kmetu, delavcu in drugim! Vse torej navzdol ali nazaj, le težki navzgor. Tako beži denar in njih torbe in odtod v tuje tresorje, tako mi hromimo.

Na ta način se krči naše narodno premoženje, po drugi pa postaja denar vedno bolj negiben, mrtev.

Zato sodimo, da so zaman naši glasovi o obnovljenju denarnega kroženja, oziroma o zaupanju denarja denarnim zavodom kot uravnavalcem njegove gibljivosti in kroženja, zaman in sicer iz teh-le razlogov:

1. Res je med ljudstvom še nekaj denarja, a ta »nekaj« je zelo skromen in ne more poživiti obtoka. A tudi če bi ga bilo več, dvomimo, če bi se ljudstvo omehčalo in obnovilo zaupanje v denarne zavode. Temu sicer neutemeljenemu zadržanju moramo iskati vzrok docela izven nega. Če se boji za svoj denar mogotec, ne moremo zahtevati od malega človeka nekaj obratnega.

2. Naše gospodarstvo sloni na kapitalističnih načelih, ki so povzročila gospodarsko zmedo in gospodarski zastoj. Dokler pojde po tej poti, ne bo izhoda.

3. Ali ne opazimo, da vodi naša gospodarska pot v avtarkijo ali v samokritje? Nemčija, Avstrija, Rusija, Italija itd. delujejo v to smer s polno paro. Ta razvezanost (nasproti prejšnji mednarodni gospodarski povezanosti) je usoden udarec mednarodnemu kapitalu, ki mora na

ta način skrčiti svoje poslovanje v mejah poedinih držav.

S tretjo točko hočemo dokazati, da je obnova v obstoječem kapitalističnem smislu nemogoča in absurdna.

Obtok dobrin — torej tudi denarja — ni prenehal le slučajno, ampak je to ločena posledica kapitalistične zmede.

Današnji številki smo priložili položnico in vljudno prosimo vse naročnike, da nam poravnajo naročnino za mesec maj. Posebej pa prosimo one naročnike, ki so v zaostanku z naročnino, da nam isto zanesljivo poravnajo do 10. maja, ker jim bomo v nasprotnem primeru primorani ustaviti list. Naročnike pa, ki so storili že svojo dolžnost in poravnali naročnino za več mesecev, vljudno prosimo, naj izroče položnice svojim prijateljem in znancem, da se naroče na naše glasilo, ki se bo odslej še energičneje borilo za nacionalne in socialne pravice malega človeka.

Maribor

KAKO DOLGO ŠE?

Mariborska »Nemško-švabska kulturna zveza« je priredila preteklo nedeljo izlet dece na Pohorje. Pri neki koči se je vsa skupina utaborila in nato ves dan prepevala nemške pesmi in obujala spomine in nade. Ne rečemo nič, če bi to bili res samo nemški otroci. Žalostno in vsega obsojanja vredno pa je dejstvo, da je bila pretežna večina otrok slovenskih poturic, med njimi značilno slovenska imena: Meglič, Brus, Jančar, Kolenc itd. Sicer pa taki izleti niso v interesu krepitve naše državlanske zavesti na našem podeželju. Vprašamo samo, kako dolgo bo še to trajalo in kdaj se bo končno tudi imenovani zvezi stopilo energično na prste?

NOVA DELAVSKA GODBA.

Preteklo nedeljo je bil pri »Orlu« ustanovni občni zbor novoustanovljene godbe delavstva tovarne Hutter. Mislili smo, da bo to res skupna pridobitev vsega delavstva, nedeljski občni zbor pa je pokazal, da tiči za vsem nova akcija mariborskih rdečkarjev. V tem znamenju so občni zbor posetili vsi rdeči generali vedno redkeje rdeče armade. Svojo kulturo, s katero se vedno in ob vsaki priliki tako radi bahajo, pa so pokazali s tem, da navzočemu številnemu nacionalnemu delavstvu, ki je imelo voljo do sodelovanja, sploh niso dali besede, temveč so jih na prav prostaški način ozmerjali in opljuvali. Sicer pa je godba nekaka posestrima znane Schönherjeve godbe. Da pa je ta godba izrazito marksistična, priča člen pravi, ki pravi, da v primeru razpusta godbe, pripade vse premoženje Strokovni komisiji. — Radovedni smo, kaj pravi k vsemu temu g. Hutter, ki je prispeval veliko vsoto za nestransko delavsko godbo. Vemo pa, da je delavstvo, ki je zbiralo denar za godbo ogorčeno nad takim postopanjem!

KRVAVA POROČILA

Prinaša zadnje čase »Delavska politika« o nogometnih tekmah med marksističnimi ovčicami »Svobode« in meščanskimi volkovi. In kako so brihtna taka poročila! V njih se igra nogomet »blazno«, sestavljena pa je tudi točna statistika porabljenih jodove tinkture in opraskanih kolen. — Je že tako. Če ni drugega, morajo biti tudi taka poročila aktualna v njih boju za »delavske« pravice.

NAJLEPŠA ČEDNOST JE ZVESTOBA DOMOVINI IN ČASTNI BESI:

Koroška pomlad

Spomini koroškega dobrovoljca

Koroški domačini.

Večina domačinov v Rožu je simpatizirala z nami. Posamezniki so vstopili tudi v naše čete, ki so se na ta način pomnožile za 60 mož. Domačini so nam dajali tudi dragocene podatke o gibanju naših nasprotnikov tu in onstran meje. Zaradi tega pa se je prehod preko Drave po »zanesljivih« domačinih vedno ostreje nadziral. Nadzorovalo se je gibanje obenem tudi to-stran meje. Vključ temu pa je tu in tam počil kak strel iz zasede. Pri Mariji na Zili so Nemci zvalili v gostilno namerno stražo, obstoječo iz 18 mož, ter jim dali za pijačo. Naivni fantje so menili, da se jim hočejo Nemci prikupiti, ker je bilo pričakovati zasedbo po jugoslovanskih vojakih. Odložili so puške ter se brez skrbeno posedli za mize. Kmalu na to pa so pridrveli Nemci iz svojih skrivališč ter so z lahkoto razorožili naše fante. Ko je četa jugoslovanskih vojakov iz Borovlj v Korakala v Zilo, so se Nemci brez boja umaknili. Zavedni koroški Slovenci so nam prijavili marsikakega proti jugoslovanskega hujskača, ki je imel zveze z Nemci onstran Drave. Naše patrolje so take elemente polovile in jih poslale v Ljubljano. Tam so te hujskače izpustili

kot nedolžne, ki so se vrnili zopet na Koroško, kjer so potem še hujske rovarili proti nam. Ljubljana je namreč »boljše« vedela, kdo je nedolžen in kdo je kriv, kakor pa domači narodno zavedni koroški Slovenci! Pa so se tudi znali potuhiniti in pretvoriti koroški Nemci in renegati.

Na Zili je poslušala petje slovenskih fantov nekega večera stara Ziljanka, ki se je izrazila tako-le: »Če tudi držim bolj na »ono« (nemško) stran, vendar čutim, da mi gre slovensko petje k srcu.« Te starkine besede sem ohranil v dobrem spominu, ker so mi bile dokaz, da tudi starka ni mogla zatajiti svoje slovenske krvi, čeprav jo je hotela...

Pri Področci.

Novo leto 1919. nam je prineslo prve trdovratnejše in resnejše boje. Ko je padel po junaškem boju naše posadke Podkloster ob vходу v Zilsko dolino v roke nemških čet, se je neustrašni naš stotnik Martinčič odločil, da ne zapusti Koroške za nobeno ceno. Zasedel je s svojo četo hribe okrog tunela pri Področci. Iz Borovlj mu je bil poslan vod Koroških dobrovoljcev pod mojim vodstvom, da ojači obrambo. Od 60 mož, je ostalo zvestih 40 in je bilo med njimi res nekaj vzornih vojakov, ki so dobro vedeli za kaj gre. Že prvi dan bojev pri Področci sta padla dva, žal, da ne vem za njiju imeni. Vse zapiske sem v poznejših bojih izgubil. Zaradi navala nemških bataljonov smo se morali, da nam niso prišli Nemci za hrbet, umakniti s hribov nad kolodvorom v neposredno bližino predora.

Pred predorom.

Škoda, da nimam zapiskov in tudi ne možnosti, da bi opisal požrtvovalnost in trpljenje posameznih naših vojakov in častnikov v boju za predor pri Področci. Dejal sem posameznikom, to pa zato, ker so bili in so morali biti posamezniki močje na svojem mestu, saj je bila celota majhna in z daleka ne tako vstrajna in zanesljiva, kot posamezniki. Stara avstrijska disciplina je prenehala in z njo tudi avtoriteta in tisti avstrijski »moraš«, ki se mu preprost vojak začetkom vojne ni mogel upreti, marveč mu je slepo in vdan sledil. Udeležil sem se bojev za časa italjanskih ofenziv na Oslaviji in Doberdobski planoti, toda boji pri Področci so zahtevali od nas več, mnogo več, kakor tisoči topov laških ofenziv. Le tisti, ki so bili drzni in vztrajni, obenem pa globoko prepojeni s slovensko narodno zavestjo so lahko vstrajali. Prišel je teden v mrzlem mesecu januarju 1919. ko smo v neprestanem vetru, dežju in snežnem metanju bili vsak dan po 18 ur neprenehoma vsi premočeni na straži in smo počivali v vlažnem predoru le po 5 ur in še manj. Pelinkovec, s katerim smo bili preskrbljeni, nas je oživljal. Bili smo prava črna vojska tudi na zunaj ker smo bili vsi sajašči od dima. Zgodilo se je, da je prišel k meni mlad vojak, ko sem stal na hribu kot častnik s puško na straži, da se mi javi. Pa se je zgrudil na tla pred mojimi očmi od utrujenosti in izčrpanosti.

Nemški naval na predor.

Nekega dne v januarju so Nemci nena doma napadli predor z vseh strani. Ba-

taljoni proti šibkim četam! Prišli so že do prvih hiš pred predorom. Imeli smo dva topova, ki sta čudežno funkcionirala, vmes pa so regljale naše strojnice, ki so storile svoje. Nemški napad je bil odbit, toda že itak številčno slaba četa je bila še bolj oslabiljena, ker je marsikateri slovenski fant padel v tem boju, mnogo pa jih je bilo ranjenih. Nemci niso odnehal. Pri ponovnem napadu je padel tudi nemški poročnik Ebert, ki ga je pogodil iz puške neki koroški Slovenec Vurca. Pismo, ki smo ga našli pri ubitem Ebertu je pričalo, da so se Nemci pripravili na trd b. Ebert je padel v trenutku, ko je nameraval zagnati bombo med naše vojake. Takrat nam je granata zasula tudi nadporočnika Vilmana in 7 mladih fantov.

Na pomoč so nam bili poslani mladi, popolnoma neizkušeni slovenski dijaki, stari od 16—18 let. Greh in sramota za ves naš narod je bila, da se takrat ni moglo najti vsaj 100 zavednih odrastlih mož, bivših vojakov in da so morali na mesto teh iti na fronto — otroci. Marsikateri teh mladih je izgubil pred predorom svoje življenje, ker je prišel v bojni metej popolnoma neizkušen. Po protinapadu so se mladi ljudje nekoč postavili v bojno črto kake tri korake pod grebenom, tako, da bi z druge strani grebena kaj lahko pridrvele nemške tolpe popolnoma neopazeno za njih hrbet, in bi v tem primeru lahko pobile s puškami kopiti bojno črto naših mladih in vrlih dobrovoljcev.

Delodajalci, spomnite se brezposelnih intelektualcev! Dajte jim dela, dajte jim kruha!

V premislek Redukcija prejemkov

Z vso težo je padla ta vest na prizadete. Kakor se je domnevalo, so tudi tokrat prizadeti najhujsje nižji sloji, tisti, ki so bili doslej vedno izpostavljeni vsem mogočim neprivikam, pomanjkanju itd.

Prav, da se je pričelo s štednjo, da se na ta način omogoči mladim, dela zmožnim ljudem eksistenca.

Toda vsak čuti to nesorazmerje, ki se je vzelo za podlago uredbi. Niso prizadete državne uslužbenke, katere bi brez nadaljnjega lahko ostajale doma in živele ob zaslužku svojih dobro situiranih mož, prizadete so najhuje one, ki so bile tudi po poroki primorane hoditi v urade, saj prejemki njih mož (dnevničarjev, služiteljev, pravnikov) nikakor ne zadostujejo za vzdrževanje družine. Prav te, ki so imele že itak komaj dovolj dohodkov za svoj obstoj, je zadela redukcija z vso težo. Samo nekaj konkretnih primerov.

Uradnici VIII. pol. skup., koje mož prejema plačo VI. pol. skup., odtegnejo vso draginjsko doklado, ostane ji pa še vendar mesečna plača v znesku 1.130 Din, dočim dobiva njen mož neokrnjeno plačo v znesku 2.250 Din, tako, da znašajo skupni prejemki 3380 Din, kar že zadostuje za vzdrževanje 2—3 članske družine, posebno, ker prejemata za vsakega otroka še po 140 Din. — Večina učiteljic je poročena tako dobro, da prejemajo njih možje okrog 4000 Din mesečno in takim odtegljaj vseh draginjskih doklad gotovo ne pomeni v primeri z drugimi nobene izgube. Malo manj elegancije in odtegljaj je krit. Saj so moževi dohodki sami na sebi že tako visoki, da zadostujejo za vzdrževanje družine. Kaj pa naj poreko uradniške pripravnice in pogodbene uradnice, ki so si izbrale svoje življenjske druge iz nižjih, sebi enakih vrst? Ker ne prejemajo nobenih draginjskih doklad, so pa izpostavili kar celo plačo udarcu redukcije. Pis. pripravnica X. skup. izgubi od svojih mesečnih prejemkov po 955 Din, celih 20%, če je nje mož zvaničnik s prejemki 1040 Din. — Koliko znaša potem njun skupni mesečni zaslužek? Mislimo, da se je v precejšnji meri okrnil eksistenčni minimum.

Pri nas v Sloveniji ne poznamo zadržanosti in ni v navadi, da bi vsa številna družina jedla pri skupni skledi ob bremenu glavarja zadrage. Vsak roditelj skrbi za otroka tako dolgo, dokler si ni

sposoben sam služiti kruha, potem je vesel, če mu otrok pomaga vzdrževati mlajše brate in sestre. Mislim, da je malo družin, kjer se lahko odrastli in samostojni otroci zastoni oskrbujejo. Res je sicer, da se na domu staršev izhaja nekaj cenije kot pa v tuji hiši, toda pravica in dolžnost vsakega posameznika nujnočem v skupnem gospodarstvu z očej, da se briga za svojo dobrobit — saj so bile že dosedaj plače tako nizke, da si nihče ni mogel privoščiti najpotrebnejših in uslužbenkah je posegla redukcija najgloblje pri nižjih slojih. Pripravniku IX. skup. s prejemki 1.070 Din, stotom, ki prejema 1.300 Din pokojnine, odtegnejo 30% cele plače, tedaj 321 Din. — Uradniku IX. pol. skup. bi pa v istem času od njegovih mesečnih prejemkov 1400 Din odtegnili 30% draginjskih doklad, kar znaša samo 157 Din. Kateri torej bolj čuti redukcijo plače?

Številke naj sedaj govore. Vsakdo izmed nas čuti, kako težko je bilo življenje doslej v večnem omejevanju in odpoovedovanju. Kaj ras pa čaka sedaj? nejšega. In tudi pri neporočenih uslužb. Kje je ostala misel na eksistenčni minimum? Vsaj tega bi bilo treba upoštevati.

Namen vsega je bil v prvi vrsti pripraviti poročene uslužbenke do tega, da prostovoljno zapuste državne službe. One, ki bi z ozirom na dobro situacijo svojih mož to lahko storile, ne marajo o tem ničesar vedeti. Boje se brezdolja, ker niso zmožne same voditi gospodinjstva — še manj pa izhajati brez služkinj in pestunij. Vse one, kojih možje pa prejemajo le malo plačo, bi želele samo zvišanja plače svojih mož in kaj rade bi ostale doma in delale za svoje otroke.

Poslano*

Ker ima Podporno društvo železniških delavcev in uslužbencev v svojih rokah za 300.000 Din delnic mariborske Ljudske tiskarne, in ker nas člani Podpornega društva zanima bilanca tiskarne, prosimo vodstvo, da bilanco javno objavi. Ne moremo kot takorekoč solastniki trpeti, da bi se šušljalo, da je bilanca Ljudske tiskarne deficitna in nam tudi ni vseeno, kakšno je gospodarstvo tega, udi našega podjetja. Pričakujemo, da bo avnateljstvo Ljudske tiskarne upoštevalo našo zahtevo.

Maribor, 2. maja 1934.

Več železničarjev članov Podpornega društva.

*) Za poslano uredništvo ne odgovarja.

Kulturne beležke

Pod tem naslovom bomo odslej poročali o vseh važnejših kulturnih prireditvah našega mesta in objavljali ocene nam poslanih publikacij.

NARODNO GLEDALIŠČE.

Repertoar:

Petek 4. maja ob 20. uri: »Nora«. Red B. Gostovanje Vike Podgorske in Hinka Nučiča. Operne cene.

Sobota 5. maja ob 20. uri: »Stari grehi«. Zadnjikrat. V korist »Združenja gledaliških igralcev«. Najnižje cene od 15 do 2 Din.

Nedelja 6. maja ob 14. uri: »Cielban«.

DR. JOSIP ŠTOLBA: STARI GREHI.

Vzporedno z Ibsenovo »Noro« je gledališki ansambel naštdiral za predstavo Združenja gledaliških igralcev Stolbove »Stare grehe«. Tihi dom starega konzula, ki ga od časa do časa motijo razni dinji in soupeji kroga trojice starih in neločljivih prijateljev Zapotočkega Kučera in Novaka. Kot pri »Vaških svetnikih«, ki so jih zanesli k nam Tegernserji, tako postane tudi tu trojica očete enega otroka, ki pride pozneje kot gospodinja v hišo Zapotočkega. Trojica začuti poleg očetovske ljubezni tudi zakonsko poželenje, ki pa se izlije v celoti v razočaranje, ker mlada hčerka si je med tem že izbrala drugega ženina. Torej stvar, ki je prešla čez marsikatero deske diletantskega odra, ki pa je tudi pri nas rešila v gledališču trenutno krizo, ki je nastala v repertoariju. Gg. P. Kovič Grom in Nakrst so podali kompaktno in lepo igrjo, ki je ugajala skoz in skoz. Dobro sta jo izpopolnjevala ga. Savinova in g. Gorinšek. Krasen lik je postavila gđc. Kraljeva v Nirmrtondovi, Potem še gđc. Starčeva in ga. Dragutinovičeva in G. Blaž, ki pa je na koncu zazvenel nesigurno. Režijo je vodil g. Kovič dobro. Obisk je bil pri premieri zelo lep, zato pa se je pri prvi reprizi skrčil na trideset gledalcev.

JOŽE KRAJNC: KATAKOMBE, založila »Drama«, v Ljubljani 1934.

Drobna rumena knjižica nam priča, da se je Jože Krajnc, znani slovenski beletrist poskušil v dram i in s tem začel novo arhitekturo obdelovanja snovi. Vsa novejša generacija, ki ubira stopinje za bolj vidnimi vrhovi socialne svetovne literature, kot pri nas za Cankarjem, Tollerjem, Istratijem in še za mnogimi drugimi, si poskuša najti tudi v slovenskem miljeju fabrike, rudnike, posebno pa predmestne ljudi, kar je vpliv Arturja Holitscherja. Zdi se mi, da se cepi tu pristnost slovenstva v duh časa, ki zahteva, da prekoračimo tista stoletja, ko smo sledili za drugimi narodi.

Avtor zajema tu snov v »dragah«, nižavah, torej v »katakombah«, kjer rastejo, kakor v rimskih časih prvi kristjani novi ljudje, ki da bodo uredili današnje razrvane gospodarske in politične razmere in dali državi nov ustroj, ki da bo popeljal človeštvo v boljše življenje. Temne so te sobane, kjer žive ti ljudje, ki so polni bolnega idealizma, ki pa se takoj prevrže v nemoč, kakor hitro pride v dotiko s svetom. So to bolni ljudje in to časovno, ker ne morejo premostiti svet svojih idealov in stopiti v svet realnosti. Zato bi morala biti tu ustvarjalčeva roka bolj go-

tova, misli bolj življenjske. Človek pa čuti neuravnovešenost, saj autor slika tu prizore z uprav filmsko naglico, kar da čutiti, da je šlo tu bolj za kompozicijo, kakor pa za močno duševno dograditev dela samega. Stvar je tako postala raztrgan kompleks življenja in dejanja. Osebe, ki skušajo biti bolj ali manj naše, ostanejo le model, odsev tega, vse je plitvejšje, kljub močnemu zasutku. Autor naj bi se bolj učil pri Dos Passosu, če se misli prepusti tej panogi ustvarjanja, ker tam je močna konstitucija zgradbe, pa tudi življenja samega.

Dvomim, da bi zato stvar imela kak večji oderski uspeh, če ne bo imela režiserja, ki bi ji dal vsega onega kar ji ni mogel autor. Eno je: stvar je prišla precej prav, saj na naših odrih se bolj sliši poslovenjena beseda, kakor pa pristno slovenska. Največ pa škoduje stvari tendenca, ki preprega celotno stvar. V tem je jasno, da se ni nobenega naših kaj bolje uveljavil in je začel prej ali slej uveljavljati svojo biscuits-literaturo, ki mu je bila bolj v škodo kot v korist. Bojim se, da bo tudi tu tako. Stvar je torej le za odre, ki imajo poleg dobrih igralcev in režiserja tudi publiko, ki bo presejala običajni nivoju gledalcev.

ČEŠKOSLOVAŠKI NARODNI SOCIJALISTI so izdali »Majovju list« s prav zanimivo vsebino. Uvaja Hartman z »Bil sem in bome«, za čemer sledi razprave in članki. Tako Vaclava Klofača »Narodni socializm na postupu v šede«, »Na prvi straži svoboda a demokracije«, Zeminove, »Vitezstvi duha a prace nad hmotou a lidskou zlobou« Motyčke. Potem še mnogobrojne razprave znanih narodnih borcev dr. Mondryja, V. Polivke, dr. Patejda, M. Šmejčove, A. Juppe, A. Jenšovskega, Bergmanna, J. Tume in Mistra. List krasi še lepe slike. Skratka: številka je lep dokaz o moči delavnosti češkoslovaških narodnih socialistov. Želimo, da tudi pri nas dobimo kmalu kaj sličnega.

LJUBLJANSKA DRAMA JE LETOS UVEDLA PROPAGANDNI TEDEN,

na katerem se bodo dajale skoro najboljše stvari, ki so bile v letošnji sezoni v repertoariju. Med drugimi bodo dela Shawa, Kraljeva in Klavunda, ki bo zastopan z najboljšo uspešno predstavo letošnjega leta s »Praznikom cvetočih črešenj«.

EDINSTVENO AKADEMIJO

za študijo ras in zdravstva so pred kratkim ustanovili v Dresdenu kot Saško državno akademijo.

Karo
Maribor

Gosposka ulica 13

Predstavniki in izdajatelj Tone Bajt,

predsednik Narodno-strokovne zveze v Mariboru. Urejuje in odgovarja Rudolf Germ v Mariboru. Tiska Mariborska tiskarna d. d., predstavnik ravnatelj Stanko Detela v Mariboru